

Предстаництво прокурором
інтересів держави в суді -
повноваження «останньої надії»

Конституція України

Ст.23 Закону України «Про прокуратуру»

Прокурор здійснює
представництво
держави у
виключних
випадках:

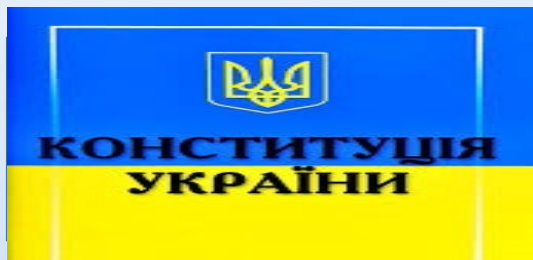
- ✓ підтвердження підстав представництва
- ✓ відсутності уповноваженого органу
- ✓ відсутності у органу компетенції
- ✓ бездіяльності органу

Представницька діяльність
прокурора має наступні
форми:

Пред'явлення позову	Участь у справі	Оскарження судових рішень
------------------------	--------------------	---------------------------

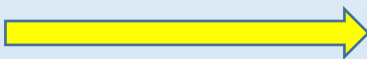

Конституційна функція представництва прокурором інтересів держави в суді
покликана сприяти реалізації прав людини

Гарантує права людини:

- На життя і особисту недоторканість;
- На екологічна безпеку;
- На освіту;
- На охорону здоров'я;
- На житло;
- На соціальний захист;
- На працю, підприємницьку діяльність;
- інші;

Державна
влада

Законодавча

Судова

Виконавча

Суміжні інститути

Прокуратура

Представництво
інтересів
держави в суді

Нормативне регулювання представництва прокурором інтересів держави в суді

ст. 131 ¹ Конституції України	у виключних випадках
ст.ст. 23, 24 Закону України «Про прокуратуру»	хто, у яких випадках та формі може здійснювати представництво
ст.ст. 53, 54 КАС України ст.ст. 53, 55 ГПК України ст.ст. 56, 57 ЦПК України ст.ст. 36, 128 КК України	порядок звернення прокурора до суду, його права та підтвердження наявності підстав для представництва
Інші закони України (Прикінцеві та перехідні положення БК України, закони України «Про запобігання корупції»)	особливості в певних сферах
Рішення Конституційного суду України від 08.04.1999 № N 1-1/99	що таке «інтереси держави»
Рішення Європейського суду з прав людини (рішення «Бацаніна проти Росії» «Ф.В. проти Франції»; «Кресс проти Франції», «Меріт проти України») Рекомендації Парламентської асамблеї Ради Європи 1604 (2003)	прокурор поза межами кримінального провадження, «додаткова вартість» в процесі
Накази Генерального прокурора від 21.08.2020 № 389 «Про організацію діяльності прокурорів щодо представництва інтересів держави в суді», від 30.04.2016 № 171 «Про удосконалення взаємодії структурних підрозділів з питань представництва інтересів держави в судах»	Особливості, порядок, межі повноважень, взаємодія

Виключні випадки
здійснення прокурором представництва
інтересів держави в суді:

- відсутній орган або посадова особа;
- у органу або посадової особи немає повноважень;
- орган не здійснює захист інтересів держави;
- орган неналежним чином здійснює захист інтересів держави.

Повноваження прокурора з питань представництва інтересів держави в суді

Процесуальні	Інші
- подавати позов; - приймати участь у справі за позовами інших осіб (користується усіма правами сторони, окрім права на укладення мирової угоди)	- з'ясування наявності підстав для представництва, отримання доказів (обмеженні суб'єктами та змістом)

Спеціалізація в організації представництва

Гарантовані конституцією права людини

- На життя і особисту недоторканість;
- На екологічна безпеку;
- На власність (землю);
- На охорону здоров'я;
- На житло;
- На соціальний захист;

Структура Департаменту представництва інтересів держави Офісу Генерального прокурора

Перше управління

Відділ представництва інтересів держави з питань земельних відносин

Відділ представництва інтересів органів прокуратури

Друге управління

Відділ представництва інтересів держави у бюджетній сфері

Відділ захисту інтересів держави з питань банкрутства та відшкодування шкоди, заподіяної кримінальними правопорушеннями

Третє управління

Відділ представництва інтересів держави у сфері охорони навколишнього природного середовища

Відділ представництва інтересів держави з питань державної та комунальної власності

Відділ організаційно-аналітичного забезпечення

Структура управління представництва інтересів держави Київської міської прокуратури

Відділ представництва інтересів держави у бюджетній сфері

Відділ представництва інтересів держави з питань державної та комунальної власності

Відділ представництва інтересів держави з питань земельних відносин та у сфері охорони навколишнього природного середовища

Критерії оцінки представницької діяльності прокурорів

```
graph TD; A[Критерії оцінки представницької діяльності прокурорів] --> B[своєчасність]; A --> C[повнота]; A --> D[відповідність вжитих прокурорами заходів щодо фактичного поновлення порушених законних інтересів держави]; A --> E[реальне відшкодування завданих збитків, поновлення порушених прав]; F[Представництво інтересів держави в суді – це не дискреція, а обов'язок прокурорів]
```

своєчасність

повнота

відповідність вжитих прокурорами заходів щодо
фактичного поновлення порушених законних
інтересів держави

реальне відшкодування завданих збитків,
поновлення порушених прав

Представництво інтересів держави в суді – це не дискреція, а обов'язок прокурорів

Своєчасність –

один з найважливіших критеріїв оцінки представницької діяльності
(коли «накипить» люди виходять на вулицю, беруть у руки зброю або самі
зазнають насилля; пропуск строків унеможливорює захист)

Громадяни протестують
проти забудови урочища
«Бичок», що входить до
складу Національного
природного парку
"Голосіївський"

Зіткнення мешканців
м. Бучі з поліцією у
зв'язку із
встановленням паркану
посеред лісу

Ефективні способи захисту

Майнові позови

визнання права

визнання правочину недійсним

відновлення становища, яке існувало до порушення

примусове виконання обов'язку в натурі

зміна або припинення правовідношення

відшкодування шкоди

Позови зобов'язального характеру

визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності

зобов'язання вчинити дії

Перелік способів захисту порушеного права не є вичерпним

Результати представницької діяльності органів прокуратури України у 2020 році

**ОФІС
ГЕНЕРАЛЬНОГО
ПРОКУРОРА**

**Пред'явлено позовів
на 41,1 млрд грн**

**Задоволено судами
позовів на
суму 16,8 млрд грн**

Захист інтересів держави у сфері земельних відносин

**Пред'явлено позовів у 2020 році на
32,3 млрд грн**

**Задоволено судами позовів на
суму 13,4 млрд грн**

Захист інтересів держави у сфері охорони навколишнього природного середовища

**Пред'явлено позовів у 2020
році на 1,1 млрд грн**

**Задоволено судами позовів на
1 млрд грн**

Захист інтересів держави у бюджетній сфері

**З початку року пред'явлено
позовів на 3,9 млрд грн**

**Задоволено судами позовів на
257,6 млн грн**

Захист інтересів держави у сфері державної та комунальної власності

**Пред'явлено позовів у 2020 році
майже на 2,9 млрд грн**

**Задоволено судами позовів на
суму 1,5 млрд грн**

Офісом Генпрокурора вживаються заходи щодо повернення у власність держави земельних ділянок природно-заповідного фонду площею 8,5 тис. га у передгір'ї Карпат

Офісом Генерального прокурора до господарського суду Івано-Франківської області подано позов в інтересах держави в особі Кабінету Міністрів України до ПП «Спеціалізоване лісомисливське Науково-дослідне природно-заповідне господарство «Чорний ліс» про визнання відсутнім права постійного користування та зобов'язання повернути земельні ділянки загальною площею 8,5 тис. га, які розташовані на території загальнозоологічного заказника місцевого значення «Чорний ліс» для ведення лісового господарства.

Впродовж тривалого часу вказане підприємство здійснювало спроби щодо встановлення через суди права на постійне користування спірними земельними ділянками природно-заповідного фонду. Однак незважаючи на те, що всі справи були програні і відповідно до вимог чинного законодавства підприємство не може бути їх постійним землекористувачем, воно незаконно її використовує у підприємницькій діяльності.

**Захищено право
держави на землі
Національного музею
народної архітектури
та побуту України
(Пирогів)**

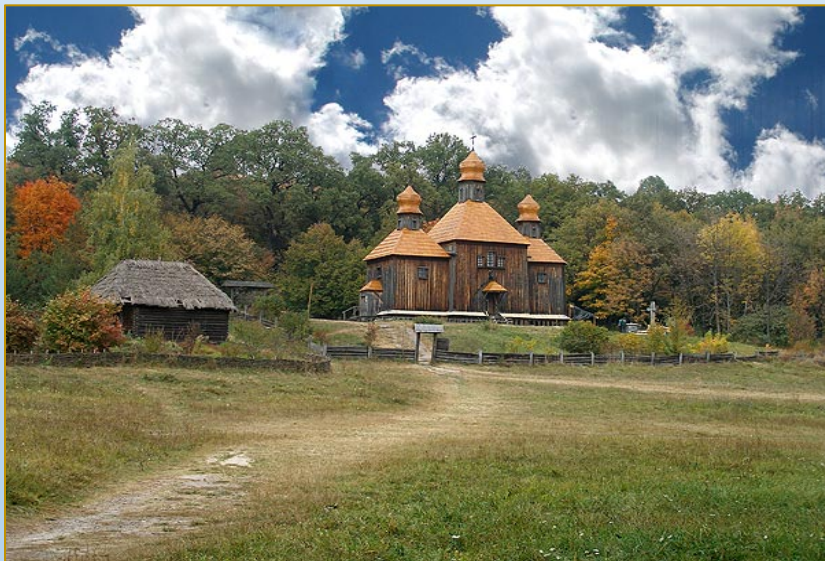
Верховний Суд поставив крапку у тривалому спорі за право власності держави на земельні ділянки історико-культурного призначення розташованих в зоні охоронюваного ландшафту Національного музею народної архітектури та побуту України (с. Пирогів) площею 6 га вартістю майже 11 млн грн.

Оскільки вказані землі є обмеженими в обороті, не можуть бути у приватній власності, на них забороняється будь-яка діяльність (у тому числі й будівництво), яка негативно впливає або може впливати на стан історико-культурних комплексів та об'єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням, судом їх повернуто законному власнику.

Прокурором доведено, що спірні земельні ділянки, які перебувають під особливою охороною держави, незаконно передані Київською міською радою у власність обслуговуючому кооперативу житлового комплексу «Освітянин», якими в подальшому передано їх до статутних фондів спеціально створених для цього господарських товариств.

Органами прокуратури вживаються заходи по недопущенню забудови Національного музею народної архітектури та побуту України (Пирогів)

СТОВ «Агрокомбінат «Хотівський» незаконно у 2017-2018 роках здійснило за собою реєстрацію права користування земельними ділянками площею понад **65,9 га** вартістю понад **1,1 млрд грн**, а на ділянці площею 16 га розпочато підготовчі роботи для будівництва. Вказані землі історико-культурного призначення знаходяться в зоні охоронюваного ландшафту в районі музею, де будь-яке будівництво заборонено. **Прокуратурою** м. Києва у 2020 року **пред'явлено 5 позовів** про скасування державної реєстрації речових прав на користування земельними ділянками. Наразі за клопотанням прокуратури судом заборонено вчиняти будь-які дії щодо проведення підготовчих (у тому числі видалення зелених насаджень), будівельних та вишукувальних робіт.

**За позовами прокурора з незаконного володіння витребувано 113 га земель
лісогосподарського призначення
вартістю 382 млн гривень**

Господарським судом Київської області 22-23.09.2020 задоволено позови Бориспільської та Броварської місцевих прокуратур про витребування у суб'єктів господарювання земельних ділянок загальною **площею 113 га вартістю понад 382 млн грн** з огляду на те, що їх передача у приватну власність відбулась за рахунок земель лісового фонду без вилучення у постійного землекористувача та з порушенням порядку зміни їх цільового призначення.

Офісом Генерального прокурора вживаються заходи для повернення Міністерству оборони України особливо цінних земель площею понад 29 га

У порушення вимог закону Яворівська КЕЧ передала ТОВ «Приватна охоронна фірма «Ірбіс» в оренду під розміщення рибного господарства будівлю профілакторію, що знаходиться в Львівській області. За умовами договору для досягнення мети оренди також передано в користування всю територію військового містечка — земельні ділянки площею, що майже у 250 разів більша за площу орендованого нерухомого майна (29,3 га), разом з водним об'єктом (10 га).

Вказані землі належать до земель оборони, є об'єктом природно-заповідного фонду, входять до складу Яворівського національного природного парку. При цьому жодним нормативно-правовим актом не дозволено використовувати землі оборони для цілей розміщення рибних господарств.

З метою усунення виявлених порушень Офісом Генерального прокурора пред'явлено до суду позов про визнання недійсним договору оренди майна і повернення законному користувачу земельних ділянок військового містечка.

Вжито заходів про зобов'язання оформити право користування землями у межах прикордонної смуги

Рішенням Чернівецького окружного адміністративного суду від 14.02.2020 задоволено позов заступника військового прокурора Чернівецького гарнізону про зобов'язання Чернівецького прикордонного загону вчинити дії щодо набуття права користування земельними у межах прикордонної смуги загальною площею понад 937 га.

За позовом Офісу Генерального прокурора судом припинено незаконний видобуток літієвих руд

Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду 16.04.2020 задовільнив касаційну скаргу Генеральної прокуратури України, скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій про відмову у задоволенні позову та прийняв нове рішення, яким задовольнив позов заступника Генерального прокурора до Держгеонадра, ТОВ «Петро-Консалтинг» про визнання протиправним і скасування спеціального дозволу на видобування літієвих руд Шевченківського родовища площею 40,6 га строком на 20 років.

Суд погодився з доводами прокурора про те, що спецдозвіл товариство отримало без проведення аукціону через механізм апробації, який, зокрема, передбачає проведення геологічно-економічної переоцінки запасів та ресурсів на підставі наявних геологічних матеріалів. При цьому товариство не було надрокористувачем цього родовища, а тому не мало права на отримання спецдозволу в пільговому порядку.

Наразі судове рішення виконано.

Вжито заходів щодо стягнення збитків на суму 3,7 млн грн, заподіяних незаконною порубкою дерев на території природно-заповідного фонду – Національного природного парку «Сколівські Бескиди»

Господарським судом Івано-Франківської області 26.05.2020 задоволено позов заступника військового прокурора Івано-Франківського гарнізону в інтересах Державної екологічної інспекції у Львівській області до ДП «Івано-Франківський військовий ліспромкомбінат» про стягнення збитків, заподіяних навколишньому природному середовищу на суму 3,7 млн грн шляхом незаконної рубки 962 дерев хвойної породи на території природно-заповідного фонду – Національного природного парку «Сколівські Бескиди», який знаходиться на території Сколівського району Львівської області.

Органами прокуратури вживаються заходи щодо захисту пам'ятки архітектури, розташованої в самому серці древнього Києва

У провадженні Верховного Суду перебуває касаційна скарга ПП «Конвалія-нерухомість» на рішення суду апеляційної інстанції, яким вказаному підприємству відмовлено в задоволенні позову щодо визнання протиправними наказів Міністерства культури України про занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України історичної садиби по вулиці Хорива, 2 у Подільському районі міста Києва як пам'ятки архітектури місцевого значення.

Вказане товариство намагається знищити згадану пам'ятку архітектури та реалізувати інвестиційний договір на будівництво офісно-торгівельного комплексу з підземним паркінгом.

Водночас вулиця Хорива є заповідною зоною, об'єкти якої перебувають під суворою охороною, а вказана садиба – комплексною пам'яткою архітектури, яка належить до архітектурного ансамблю історико-архітектурного заповідника «Стародавній Київ».

Офісом Генерального прокурора здійснюється захист інтересів держави у справі щодо передачі у державну власність 785 картин всесвітньо відомих майстрів: Далі, Пікасо, Ренуара, Сезанна та інших

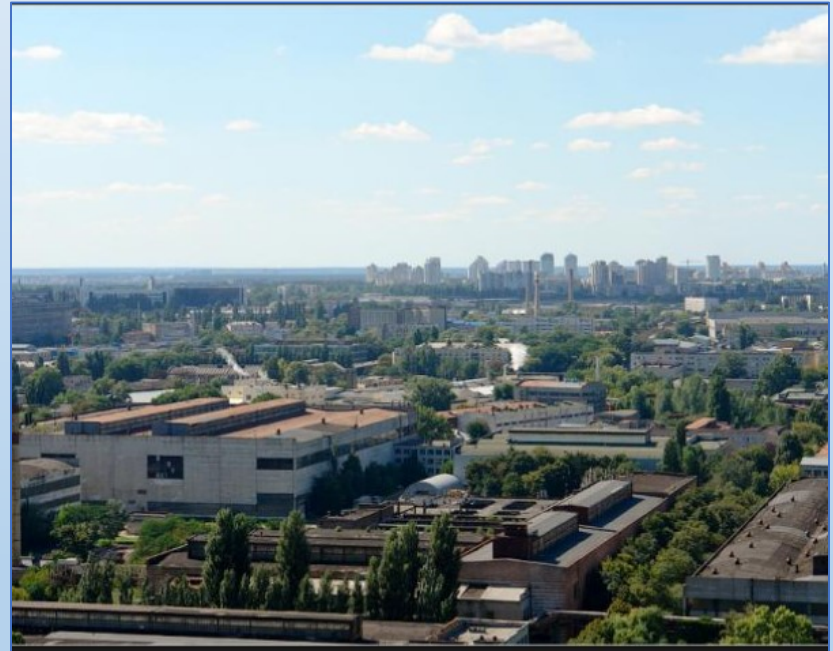
Офісом Генерального прокурора забезпечується участь у справі за позовом АТ «Градобанк» до Міністерства культури, молоді та спорту України, Національного художнього музею України, третя особа: Національний банк України, про розірвання договору про передачу у державну власність та умови зберігання колекції картин. Зазначена колекція картин передавалася позивачем в заставу НБУ при отриманні кредиту, Законом України від 24.06.2004 № 1881-IV визнана об'єктом національного культурного надбання та передана згідно оспорюваного договору Національному художньому музею України.

Згадана колекція картин є об'єктом національного культурного надбання до якої входять роботи всесвітньо відомих майстрів: Далі, Пікасо, Ренуара, Сезанна, Модільяні, Дега, Тулуз-Лотрека, Піссаро, Маттіса та українських художників: Світославського, Світлицького, Груга, Орловського, Дубовського, Ерделі, Богомазова, Шевченка та інших.

Офісом Генерального прокурора вживаються заходи для повернення у державну власність нежитлових будівель загальною площею понад 6,3 тис. кв. м, що розташовані у м. Києві

Вказане майно належить машинобудівному заводу («Більшовик»), який є провідним підприємством серед країн СНД та Східної Європи зі створення великотоннажного обладнання для переробки гуми, пластмаси та їх відходів. Засновником та органом управління цього підприємства є держава Україна в особі Фонду державного майна України, однак його майно відчужено всупереч волі власника поза приватизаційною процедурою.

Наразі правомірність проведення відповідних торгів є предметом чотирьох судових справ, у розгляд яких здійснено вступ Офісом Генерального прокурора, у тому числі шляхом внесення апеляційних скарг

Органи прокуратури захистили спадщину ЮНЕСКО

Львівський апеляційний суд задовольнив апеляційну скаргу прокуратури Львівської області, внесену за результатами моніторингу судових рішень, та скасував незаконне рішення у справі за позовом фізичної особи про визнання права власності за набувальною давністю на нежитлове приміщення, розташоване у м. Львові.

Апеляційним судом враховано доводи прокурора про те, що спірне приміщення перебуває у власності Львівської міської ради та знаходиться в межах історичного ареалу та зони регулювання забудови території міста, взятих під охорону ЮНЕСКО.

Прокуратурою захищаються інтереси держави щодо раціонального та ефективного використання бюджетних коштів при ремонті доріг загальнодержавного значення

Прокуратурою встановлено, що комунальним підприємством «Дирекція будівництва шляхово-транспортних споруд міста Києва» всупереч положенням Закону України «Про публічні закупівлі» безпідставно застосовано переговорну процедуру щодо закупівлі послуг з поточного ремонту автомобільної дороги на суму понад 354 млн грн.

Наразі правомірність проведення неконкурентних торгів є предметом судової справи за позовом прокуратури міста Києва.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!